КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«ЛЬВІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»

Кафедра педагогіки

Програма підвищення кваліфікації вихователів закладів дошкільної освіти

«ПРАКТИКА ІНКЛЮЗІЇ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»

Програма підвищення кваліфікації розглянута і рекомендована до затвердження на засіданні кафедри педагогіки

(протокол №5 від 29.05.2026 р.)

Завідувачка кафедри Дарія Біда

Програма підвищення кваліфікації затверджена науково-методичною радою

(протокол № 4 від 04.06.2026 р.)

Голова науково-методичної ради Павло Хобзей

Розробники: Комунальний заклад Львівської обласної ради «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»

(Тодчук Н. Є. , кандидатка філологічних наук, Лоїк Г.Б. «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, викладачка кафедри педагогіки Максимів О.М. «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, доцентка кафедри практичної психології Химко М.А. «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, асистентка кафедри педагогіки Самсін В.Р. «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»).

Напрям підвищення кваліфікації: запровадження і розвиток інклюзії в закладах дошкільної освіти

Пропоновану програму розроблено на основі типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників щодо впровадження оновленого Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти). Розробник: державна установа «Український інститут розвитку освіти».

Термін дії програми: 01.01.2027 року до 31.12.2031 року

Рецензенти:

Біда Дарія Дмитрівна, к. пед.н., доцентка кафедри педагогіки ЛОІППО

Кудрявцева Юлія Володимирівна, практичний психолог Центру здоров’я і розвитку «Територія розвитку»

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність розробленої навчальної програми для вихователів закладів дошкільної освіти полягає в необхідності підготовки педагогів до роботи в умовах запровадження та розвитку інклюзивних практик, регламентованих **Законом України «Про освіту»** № 2145-VIII від 05.09.2017 р. (ст.3, ст.20); **Законом України «Про дошкільну освіту»** № 2628-III від 11.07.2001 р. (ст.2, ст.12); Постановою Кабінету Міністрів України **«Про затвердження порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти»** від 10 квітня 2019 р. № 530

Цільова група: вихователі закладів дошкільної освіти

Обсяг: 30 годин (1 кредит ЄКТС)

Форма підвищення кваліфікації: інституційна (очна та очно-дистанційна).

Мета програми: забезпечення якості дошкільної освіти шляхом підвищення обізнаності вихователів закладів дошкільної освіти у сфері організації інклюзивного навчання та розвитку дітей з особливими освітніми потребами, відповідно до вимог Постанови Кабінету Міністрів України **«Про затвердження порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти»** від 10 квітня 2019 р. № 530 (абзац 6 п.2)

Завдання підвищення кваліфікації:

- Поглиблення розуміння необхідності розбудови громадянського суспільства в Україні і в контексті цього процесу – запровадження інклюзії в дошкільній освіті
- Усвідомлення фахівцями нагальної потреби в якісній зміні психологічного та фізичного середовища для дітей з особливими освітніми потребами
- Формування готовності сприймати можливості та обмеження дітей з ООП, надавати їм відповідний психологічний та педагогічний догляд і супровід

- Побудова успішної комунікативної взаємодії, готовності до співпраці в команді психолого-педагогічного супроводу, дотримання етичних основ інклюзії
- Усвідомлення значення ресурсовідновлюючих практик в аспекті професійного удосконалення і запобігання професійному вигоранню

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

А3.1. **Інформаційно-цифрова,** через здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності.

А2.3. **Предметно-методична,** через здатність адаптувати та модифікувати навчальний матеріал для дітей з особливими освітніми потребами

Г2.2. **Організаційна,** через здатність організовувати інклюзивний освітній процес як цілісну систему

Г1.2. **Прогностична,** через здатність планувати навчальний процес в контексті інклюзивної групи з урахуванням різних можливостей вихованців

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

За результатами навчання слухачі оволодіють знаннями та набудуть (вдосконалять) уміння, навички щодо:

- усвідомлення процесів розбудови громадянського суспільства та запровадження інклюзії в системі дошкільної освіти України
- розуміння особливостей та налагодження співпраці з дітьми з особливими освітніми потребами в закладі дошкільної освіти
- застосування пропонованих педагогічних стратегій та інструментів з ціллю досягнення результатів інклюзії
- фасилітації взаємодій між усіма учасниками команди психолого-педагогічного супроводу та іншими учасниками навчально-виховного процесу
- плекання резильєнтності та стресостійкості з ціллю запобігти професійному вигоранню

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:

Контроль та оцінювання за знаннями слухачів проводиться послідовно й систематично: на практичних заняттях, під час індивідуального та фронтального опитування, виконання самостійної роботи; на лекціях здійснюється експрес-контроль, що передбачає постановку конкретних запитань до теми. **Оцінювання вербальне.**

Курс **зараховується** за умови **відвідування не менше 50%** авдиторних занять та **виконання** індивідуальної творчої роботи. **Максимальна оцінка за індивідуальну роботу – 10 балів.** Завдання вважається виконаним, якщо за всіма критеріями учасник набирає 7 балів.

Особливості реалізації програми: очна або дистанційна форма навчання, курс передбачає виконання індивідуальної роботи.

Документ про підвищення кваліфікації: сертифікат видається відповідно до кількості прослуханих годин, за умови не менше 50% від загальної кількості.

Вартість (у разі встановлення): безоплатний характер надання освітньої послуги для слухачів курсів підвищення кваліфікації за регіональним замовленням місцевих органів управління освітою; вартість згідно з кошторисом відповідно до порядку надання платних послуг для всіх інших категорій.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Зміст програми складається з 5-х модулів.

На етапі завершення навчання за Програмою слухачі виконують індивідуальну роботу **Комунікативний паспорт дошкільника з особливими освітніми потребами.** Оцінювання індивідуальної роботи здійснюється за принципом «зараховано / не зараховано».

Учасники, які відвідали не менше 50% занять та успішно виконали індивідуальну роботу, отримують сертифікат відповідно до кількості прослуханих годин.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 30 год, з них: 6 год – лекційні заняття, 15 год – практична робота, 6 год – самостійна робота, 3 год – підсумкові заходи.

Назва теми	**Кількість годин**				
	Лекції	**Практичні заняття**	**Самостійна робота**	**Підсумкові заходи**	**Усього**
Модуль 1.					
Тема 1.1. Роль інклюзії в розбудові демократичного громадянського суспільства.	2	-	-	-	2
Тема 1.2. Створення умов для успішної інклюзії дитини з особливими освітніми потребами. Аналіз вдалих і провальних кейсів	-	2	-	-	2
Усього годин за модулем	**2**	**2**	**-**	**-**	**4**
Модуль 2.					
Тема 2.1. Нейродивергентні діти і діти з порушенням фізичного та психо-фізичного розвитку.	2	-	-	-	2

Тема 2.2. Адаптація середовища до потреб дитини з ООП		2	-	-	2
Усього годин за модулем	**2**	**2**	**-**	**-**	**4**
Модуль 3.					
Тема 3.1. Особливості роботи вихователя з дітьми з розладами спектру аутизму та гіперактивністю	2	1	-	-	3
Тема 3.2. Сучасний погляд на проблему РДУГ	-	1	-	-	1
Усього годин за модулем	**2**	**2**	**-**	**-**	**4**
Модуль 4					
Тема 4.1. Організація інклюзивного навчання в ЗДО. Біопсихо-соціальний супровід дитини	2	-	-	-	-
Тема 4.2. Індивідуальна програма розвитку	-	2	-	-	-
Усього годин за модулем	**2**	**2**	**-**	**-**	**4**
Модуль 5					
Тема 5.1. Арт-терапія – як метод роботи з дітьми з ООП	**-**	**2**	**-**	**-**	**2**
Тема 5. 2. Арт-терапія в інклюзивній групі	**-**	**2**	**-**	**-**	**2**
Усього годин за модулем	**-**	**4**	**-**	**-**	**4**
Модуль 6					

Тема 6.1. Ресурсний стан педагога як ефективний спосіб протистояти професійному вигоранню	**-**	**2**	**-**	**-**	**2**
Тема 6.2. Плекати резильєнтність в умовах сьогодення	**-**	**2**	**-**	**-**	**2**
Усього годин за модулем	**-**	**4**	**-**	**-**	**4**
Самостійна робота					
Комунікативний паспорт дошкільника			**6**		**6**
Разом годин за навчальною програмою	**8**	**16**	**6**	**-**	**30**

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. РОЛЬ ІНКЛЮЗІЇ В РОЗБУДОВІ ДЕМОКРАТИЧНОГО ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Тема 1. Мета і завдання інклюзії в дошкіллі

Соціалізація, адаптація, інтеграція та корекція як провідні цілі в запровадженні інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти. Поширення інклюзії на всіх суб'єктів освітнього процесу. Робота з батьками і громадою. Ключові аспекти підготовки інклюзії

Тема 2. Створення умов для успішної інклюзії дитини з особливими освітніми потребами

Роль суспільної опінії в перебігу інклюзивних практик. Виклики, що супроводжують запровадження інклюзії.

МОДУЛЬ 2. ІНТЕГРАЦІЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ У СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Тема 1. Нейродивергентні діти і діти з порушенням фізичного та психо-фізичного розвитку

Особливості дітей з розладами аутистичного спектру. Прояви розладу дефіциту уваги і гіперактивності у дошкільному віці. Діти з порушенням інтелектуального, психічного, мовного розвитку (ЗПР, ЗПМР)

Прояви тривожних розладів у дошкільнят: емоційна вибуховість, діти з порушенням опорно-рухового апарату, дцп; енурез, енкопрез…

Тема 2. Адаптація середовища до потреб дитини з особливими освітніми потребами

- Входження дитини з ООП в середовище дошкільної групи (взаємини з ровесниками та педагогами, психологічна підтримка)
- Правила фізичних переміщень і фактори, які впливають на них
- Допоміжні засоби пересування
- Рекомендації щодо облаштування території ЗДО

МОДУЛЬ 3. ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ВИХОВАТЕЛЯ З ДІТЬМИ З РОЗЛАДАМИ СПЕКТРУ АУТИЗМУ ТА ГІПЕРАКТИВНІСТЮ

Тема 1. Психологічні особливості дітей з аутизмом

Пізнавальна сфера дитини-аутиста. Соціальна взаємодія аутичних осіб. Поведінкові особливості дітей, що мають розлад аутистичного спектру. Психолого-педагогічні методи взаємодії з аутичними вихованццями.

Тема 2. Сучасний погляд на проблему РДУГ

Симптоматика та причини РДУГ. Виявлення РДУГ . Супутні розлади. Позитивна взаємодія з батьками. Підтримка дитини з РДУГ у навчанні та позитивне поведінкове керівництво. Коморбідність РДУГ та РАС. Основи коректної взаємодії з вихованцями АуРДУГ.

МОДУЛЬ 4. ОРГАНІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.

Тема 1. Біопсихосоціальний супровід дитини

Співпраця ЗДО з Інклюзивно-ресурсним центром. Команда психолого-педагогічного супроводу. Реабілітаційний супровід. Залучення батьків і зовнішніх фахівців у роботу команди. Етика комунікації в інклюзії

Тема 2. Моніторинг розвитку дитини

Індивідуальний навчальний план (ІНП). Індивідуальна Програма розвитку (ІПР). Розробка, правила ведення, відповідальність за реалізацію ІПР. Дотримання конфіденційності ведення записів.

МОДУЛЬ 5. ЗАСТОСУВАННЯ АРТ-ТЕРАПІЇ В РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Тема 1. Арт-терапія як метод роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Види арт-терапії. ***Арт-терапія як метод впливу на дитячу психіку.*** «Читання» дитячих малюнків. Колір як засіб пізнання внутрішнього стану дитини. Методика «кольорові діти».

Тема 2. Арт-терапія в роботі вихователя ЗДО в інклюзивних групах.

Спільне малювання у роботі з дітьми-аутистами. Арт-терапія як метод корекції страху у дітей з аутизмом. Розвиток мотивації до продуктивної діяльності дітей з ЗПМР. Засоби, що використовуються в недирективній ігротерапії. Створення невимушених ситуацій спілкування і максимальне мотивування дитини до взаємодії засобами арт-терапії. Рекомендації щодо використання елементів арту в роботі з дітьми дошкільного віку.

МОДУЛЬ 6. ПЛЕКАННЯ СТРЕСОСТІЙКОСТІ. РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ ПЕДАГОГІВ.

Тема 1. Ресурсний стан педагога як ефективний спосіб протистояти професійному вигоранню (Л-2)

Ризики вигорання в контексті нестабільного і невизначеного майбутнього при запровадженні інклюзивних практик. Кризи при змінах. Відповідь на кризу – пошуки балансу в новій реальності. Удосконалення фахового рівня - істотний ресурс вихователя ЗДО.

Тема 2. Плекати резильєнтність в умовах сьогодення (П-2)

Фактори, які формують резильєнтність. Практики неформального майндфулнесу. Практичні аспекти майндфулнесу. Дослідження власного рівня резильєнтності слухача кпк.

СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Контроль та оцінювання за знаннями слухачів проводиться послідовно й систематично: на практичних заняттях, індивідуальне та фронтальне опитування, виконання самостійної роботи; на лекціях – експрес-контроль, що передбачає постановку конкретних питань з теми. **Оцінювання вербальне.**

На етапі завершення навчання за Програмою слухачі виконують **Самостійну роботу «Комунікативний паспорт дошкільника», проводячи власне дослідження й опис комунікативних особливостей дитини на основі практичного досвіду спостереження і взаємодій з дитиною з ООП.**

Критерії оцінювання Самостійної роботи:

Критерій оцінювання	Так	Частково	Ні
	Кількість балів		
Самостійна робота є оригінальним авторським продуктом, відповідає принципам академічної доброчесності.	* Завдання, яке містить плагіат, вважається таким, що набирає 0 балів.		
Зміст роботи відповідає вимогам вказаної модельної програми.	1	0,5	0
Виконання є компетентнісним, тобто передбачає не лише засвоєння знань, а й формування практичних умінь взаємодіяти з дитиною з ООП	2	1	0
У роботі слухач/ка ділиться своїм унікальним досвідом, отриманим у роботі саме з конкретною дитиною	5	3	0
Робота не містить фактичних та змістових помилок, оформлена грамотно.	1	0,5	0
Дизайн Самостійної роботи передбачає ергономічний режим ознайомлення з матеріалом опису та дослідження	1	1	0
	10	6	0

Максимальна оцінка – **10 балів.** Завдання вважається виконаним, якщо за всіма критеріями учасник набирає 6 балів.

Курс **зараховується** за умови **відвідування не менше 50%** авдиторних занять та **виконання** Самостійної роботи.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ:

1. Розкрийте, які базові потреби людського існування лежать в основі принципів інклюзивного середовища.
2. Які риси вирізняють суспільство з втіленими в життя принципами інклюзії.
3. Якими особливостями характеризуються затримки: фізичного; інтелектуального; психомовного розвитку дитини.
4. Наведіть приклад облаштування фізичного середовища закладу дошкільної освіти до потреб дитини з психофізичними порушеннями розвитку

5. Розкрийте, якими ознаками характеризуються затримки: фізичного; інтелектуального; психомовного розвитку дитини.
6. Які особливості дитини вказують на симптомокомплекс розладів аутичного спектру.
7. Перелічіть фактори сприятливого навчального середовища для дітей з коморбідними аутичним розладом та РДУГ.
8. Розвитку яких навичок потребує дитина з розладом дефіциту уваги та гіперактивності.
9. Яка роль команди супроводу в адаптації дитини з ООП у закладі дошкільної освіти
10. Назвіть цілі створення команди супроводу
11. Ким і де розписані рекомендації щодо інклюзивного навчання дитини з ООП у закладі дошкільної освіти
12. Що таке індивідуальна програма розвитку дитини з ООП. Хто, де і як її створює.
13. Наведіть приклади класичної та альтернативної арт-терапевтичних практик з дітьми дошкільного віку.
14. Назвіть фактори підтримки і мотивування до конструктивної діяльності дітей з розладами аутистичного спектру на заняттях з арт-терапії.
15. Які види арт-терапії найбільш ефективні у роботі з дошкільниками, які мають РДУГ.
16. Назвіть ключові фактори резильєнтності педагогів.
17. Якими є практичні аспекти майндфулнесу, у чому їхня доцільність в педагогічній практиці.
18. Які з традиційних, давно існуючих систем містять тотожні аналоги до практик майндфулнесу.
19. Назвіть основні джерела поповнення особистого ресурсу.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Залучення дітей з особливими потребами до загальноосвітніх класів / Український переклад. Всеукраїнський фонд «Крок за кроком», 2000. – Львів: Товариство «Надія». – Вид-ня друге. 2002
2. Реабілітаційний супровід навчання неповносправних дітей: методичний посібник/Укл. А. Луговський, М.Сварник, О.Падалка. – Львів: Колесо, 2008. – 144 с.
3. М.А.Порошенко. Інклюзивна освіта: навчальний посібник/ Київ: Тов «Агенство». – 2019. – 300 с.
4. Рибак Ю.В. Корекційна складова у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання. //Матеріали науково-практичного семінару «Інтегрована послуга в умовах інклюзивного навчання». Львів, 30.03.2012

5. Романчук О.І., Гіперактивний розлад з дефіцитом уваги у дітей.//Практичне керівництво. – Львів: Крео, 2008
6. Скрипник Т. В. Нейропсихологічне забезпечення готовності до школи дітей з аутичними розладами / Т. В. Скрипник // Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі : восьма міжнар. наук.-практ. конф. : тези доп. – К. : Унівеситет ″Україна″, 2007. – С. 201–203.
7. Суковський Є. Гіперактивний розлад з дефіцитом уваги у дітей. // Порадник для батьків. - Львів: Колесо; 2008 - 141 с.
8. Bobkowicz – Lewartowska L. Autyzm dziecięcy: zagadnienia diagnozy i terapii / L. Bobkowicz – Lewartowska. – Kraków : Impuls, 2005.
9. Grandin T. Byłam dzieckiem autystycznym / T. Grandin, M. Scariano. – Wrocław : Wydawnictwo Naukowe PWN, 1995.
10. Оксана Кравець. Майндфулнес для педагогів. https://drive.google.com/file/d/1ubJtGP5bGe--wzPsOww4I46fkFuWPjC3/view?usp=sharinghttps://drive.google.com/file/d/1ubJtGP5bGe--wzPsOww4I46fkFuWPjC3/view?usp=sharing